

היום נלמד בעזרת ה':

שבת דף קלב

רבי אליעזר וחכמים נחלקו רק לענין מכשירי מילה, אבל כולם מודים שהמילה עצמה דוחה את השבת. לדעת עולא ורבי יצחק דין זה הוא הלכה למשה מסיני.

הגמרא מקשה על עולא ורבי יצחק, שהרי לא לומדים קל וחומר מהלכה למשה מסיני, ולמדנו בבבלי שפיקוח נפש דוחה שבת מקל וחומר ממילה, ואם מילה היא הלכה למשה מסיני לא יתכן שלומדים ממנה קל וחומר.

ראיה שלא לומדים ק"ו מהלכה למשה מסיני: שהיה רבי עקיבא דן קל וחומר, ומה עצם בגודל של שעורה שאינה מטמאה באהל, אם נגע בה או נשא אותה נזיר הרי הוא צריך לגלח את שערו, רביעית דם שמטמאה באהל קל וחומר שהנזיר מגלח את שערו אם נטמא ממנה. ואמר לו רבי אליעזר, שעצם כשעורה היא הלכה למשה מסיני שנזיר מגלח עליה, ולא דנים ק"ו מהלכה למשה מסיני.

אלא אמר רבי נחמן בר יצחק שאנו לומדים שמילה עצמה דוחה את השבת בגזרה שווה, שלענין ברית נאמר 'אות' 'ברית' ו'דורות' (= 'וְהָיָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם', "יְמוֹל לְכֶם כָּל זָכָר לְדֹרֵיכֶם") ונאמר לענין שבת 'אות' 'ברית' ו'דורות' (= 'כִּי אוֹת הוּא בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם', "לַעֲשׂוֹת אֶת הַשְּׁבֵת לְדֹרֵתֶם בְּרִית עִוְלָם").

לדעת רבי יוחנן אנו לומדים זאת מהפסוק "וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יְמוֹל בְּשׂוֹר עֶרְלָתוֹ", 'ביום' בא ללמדנו שאפילו בשבת.

לדעת רב אחא בר יעקב אנו לומדים זאת מהפסוק "וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יְמוֹל בְּשׂוֹר עֶרְלָתוֹ", 'שמיני' בא ללמדנו שאפילו בשבת. הגמרא דוחה את דבריו.

אסור לקצוץ את נגע הצרעת. ואף אם הכהנים טמאים בטומאת צרעת ואינם יכולים להקריב קרבן פסח, אסור להם לקצוץ את הצרעת כדי שיוכלו להקריבו. לעומת זאת לגבי ברית מילה נאמר "יְמוֹל בְּשׂוֹר עֶרְלָתוֹ", שאפילו אם במקום הברית יש צרעת הרי הוא קוצץ ומל.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

הגמרא מביאה ברייתא כדעת רבי יוחנן. רבא מבאר את הברייתא: נאמר "יביום השמיני ימול" אפילו בשבת, ומה שנאמר "מחלליה מות יומת" זה נאמר על שאר המלאכות, אבל מילה דוחה את השבת מקל וחומר - ומה צרעת החמורה שדוחה את העבודה בבית המקדש, ועבודת המקדש דוחה את השבת, בכל זאת ברית מילה דוחה את הצרעת, א"כ שבת שנדחית מפני עבודת המקדש בודאי שברית מילה תדחה אותה. התנא של הברייתא חוזר ואומר: ומנין לנו שצרעת חמורה משבת, אולי שבת חמורה מצרעת שהרי יש בה הרבה עונשים ואזהרות? ואולי הסיבה שצרעת דוחה את העבודה זה לא משום שצרעת חמורה, אלא משום שאף אם יקצוץ היום את הצרעת הוא יוכל לעבוד רק מחר (משום שהוא צריך טבילה והערב שמש והיום הוא 'טבול יום', והדין הוא שטבול יום של מצורע דינו כמצורע), ולכן אסור לו לקצוץ היום לצורך עבודת מחר, ואם כן יתכן ששבת חמורה מצרעת ואין לנו קל וחומר שמילה דוחה את השבת, והפסוק "יביום השמיני ימול" נאמר על שאר הימים ולא בשבת, תלמוד לומר "יביום השמיני ימול בשר ערלתו" ללמדנו שאפילו בשבת.

תנו רבנן: מילה דוחה את הצרעת בין אם המילה בזמנה (= ביום השמיני) ובין אם אינה בזמנה (= כגון תינוק שהיה חולה ודחו את המילה עד שיבריא), מילה שלא בזמנה לא דוחה את יום טוב.

הגמרא מבררת מנין, רבא מבאר את הברייתא: נאמר בפסוק "ימול בשר ערלתו" ואפילו שיש שם צרעת, והפסוק "השמר בנגע הצרעת" (= שאסור לקצוץ את הצרעת) נאמר כשהצרעת נמצאת בשאר המקומות בגוף ולא במקום הברית, אבל מילה דוחה את הצרעת מקל וחומר - ומה שבת החמורה מילה דוחה אותה, צרעת ודאי שמילה דוחה אותה. התנא של הברייתא חוזר ואומר: ומנין לנו ששבת חמורה מצרעת, אולי צרעת חמורה משבת שהרי היא דוחה את העבודה במקדש ועבודת המקדש דוחה את השבת? ואם כן אף שמילה דוחה את השבת עדיין אין לנו הוכחה שהיא דוחה את הצרעת, תלמוד לומר "בשר" ללמדנו שעליו למול אפילו שיש שם צרעת.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

לשון אחרת בביאור הברייתא: מילה דוחה את הצרעת משום שמילה היא 'עשה' (= 'ימול בְּשֵׁר עֲרַלְתּוֹ') והאיסור לקצוץ צרעת הוא 'לא תעשה' (= 'השְׁמֵר בְּנִגְעַ הַצְרַעַת') והכלל הוא ש'עשה' דוחה את 'לא תעשה'. התנא של הברייתא חוזר ואומר: אמנם 'עשה' דוחה 'לא תעשה', אבל האיסור לקצוץ את הצרעת הוא 'עשה ולא תעשה', (= לא תעשה - 'השְׁמֵר בְּנִגְעַ הַצְרַעַת', עשה - 'כָּל־אֲשֶׁר יִרְוּ אֶתְכֶם הַכְּהִינִים'), ואין 'עשה' דוחה את 'לא תעשה ועשה', וא"כ אולי הפסוק 'ימול בְּשֵׁר עֲרַלְתּוֹ' מלמדנו שיכול למול רק כשאין שם צרעת, תלמוד לומר "בְּשֵׁר" ללמדנו שעליו למול אפילו שיש שם צרעת.

הגמרא שואלת: אמנם באדם גדול שהוא חייב כרת אם הוא לא מל נאמר 'בשר' (= 'וְעָרַל זָכָר אֲשֶׁר לֹא יִמּוֹל אֶת בְּשָׁרוֹ עֲרַלְתּוֹ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מֵעַמִּיהָ'), וכן בתינוק קטן המל בזמנו ביום השמיני נאמר 'בשר' (= 'וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשָׁרוֹ עֲרַלְתּוֹ'), אבל ב'בינוני' כלומר בקטן המל לאחר היום השמיני שהוא עצמו אינו חייב כרת אלא אביו חייב למולו, מנין שמילתו דוחה את הצרעת? אבי מתרץ שהוא נלמד מגדול וקטן שהצד השווה בהם שהם נימולים ודוחים את הצרעת, אף הבינוני כך.

נגעים טהורים: נגע שפרח בכל הגוף הרי הוא נגע טהור, אבל כהן שיש בו נגע כזה הוא פסול לעבודה משום שזה נחשב ל'מום'.

ביאור דברי רב אשי: 'עשה' דוחה 'לא תעשה' רק כשבשעה שהוא עושה את ה'עשה' הוא עוקר את ה'לא תעשה', כגון מילה בצרעת שבאותה שעה שהוא מל הוא חותך את הצרעת, וכגון לבישת בגד מפשתן כשהציציות שלו הם מצמר שבשעה שהוא מקיים מצוות עשה של ציצית הוא עוקר את הלא תעשה של כלאיים. אבל כהן הקוצץ את הנגע כדי לעבוד במקדש ה'עשה' ו'לא תעשה' לא באים ביחד, שהרי עכשיו הוא קוצץ ועובר על 'לא תעשה' ורק אח"כ הוא עובד ומקיים את ה'עשה' של העבודה, ולכן העבודה נדחית מפני הצרעת ולא בגלל שהצרעת חמורה מהעבודה.

